

הכנסת התשע-עשרה

יוזמים : חברי הכנסת
מאיר שטרית
אורלי לוי אבקסיס
גילה גמליאל
עמרם מצנע
רינה פרנקל

1752/19/פ

הצעת חוק זכויות מבצעים ומשדרים (תיקון – הרחבת היקף הזכויות), התשע"ד–2013

1. תיקון סעיף 1 בחוק זכויות מבצעים ומשדרים, התשמ"ד–1984¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1 –
- (1) בהגדרה "מבצע", במקום "או בדרך אחרת" יבוא "או בדרך אמנותית אחרת";
- (2) בהגדרה "ביצוע", בסופה יבוא "לרבות טביעה או שעתוק של הביצוע";
- (3) אחרי ההגדרה "ביצוע" יבוא:
- "העמדה לרשות הציבור" – עשיית פעולה בביצוע כך שלאנשים מקרב הציבור תהיה גישה אליו ממקום ובמועד לפי בחירתם";
- (4) ההגדרה "שידור-משנה" – תימחק.
2. תיקון סעיף 2 בחוק העיקרי –
- (1) בפסקה (3) –
- (א) המילים "אלא אם כן נתקיים אחד מאלה" – יימחקו;
- (ב) פסקאות משנה (א) ו-(ב) – יימחקו;
- (2) בפסקה (4), המילים "כשהטביעה או השעתוק נעשו ללא הסכמת המבצע" – יימחקו;
- (3) אחרי פסקה (4) יבוא:
- "(5) העמדה לרשות הציבור של ביצוע".

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 157.

- תיקון סעיף 3 3. בסעיף 3 לחוק העיקרי, במקום "תינתן" יבוא "טעונה מסמך בכתב".
- תיקון סעיף 4א 4. בסעיף 4א(א) לחוק העיקרי, במקום "המקובלים" יבוא "הראויים".
- תיקון סעיף 5 5. בסעיף 5 לחוק העיקרי, אחרי "למבצע" יבוא "או לארגון התמלוגים היציג".
- תיקון סעיף 10 6. בסעיף 10 לחוק העיקרי, במקום "חמישים שנים מתום השנה שבה בוצע הביצוע המקורי" יבוא "שבעים שנים ממות המבצע".

דברי הסבר

כללי

זכות המבצעים של האמן המבצע בביצועו הוכרה בישראל במסגרת חוק זכויות מבצעים ומשדרים, התשמ"ד–1984, כזכות עצמאית ונוספת במשפחת זכויות הקניין הרוחני, בדומה לזכותו של היוצר ביצירתו.

בעוד שדיני זכויות היוצרים זכו לאחר דיונים רבים להסדרה מחודשת המותאמת להתפתחות הטכנולוגית הדיגיטלית במסגרת חוק זכות יוצרים, התשס"ח–2007, דיני זכויות המבצעים, שכאמור עוגנו בחקיקה בשנת 1984, טרם עודכנו באופן דומה. עובדה זו יצרה חוסר אחידות בדינים השונים המסדירים את תחום הקניין הרוחני בישראל. על מנת ליצור סימטריה והרמוניה חקיקתית בתחום דיני הקניין הרוחני ולהימנע מפסיקות סותרות ומהצורך להשלים את החסר באמצעות פרשנות תכליתית של הוראות הדין, מוצע לעדכן את דיני זכויות המבצעים בדומה לעדכון שנעשה בדיני זכויות היוצרים, תוך ביצוע ההתאמות המתבקשות.

הצורך בעדכון דיני זכויות המבצעים נובע גם מחיזוק מעמדו, חשיבותו ומרכזיותו של האמן המבצע בעידן הטכנולוגי המודרני, אשר אינו נופל ממעמדו של היוצר ופעמים רבות אף עולה עליו בהרבה. בעידן המודרני האמן המבצע הוא הגורם העיקרי להצלחתה המסחרית של היצירה המוגמרת והוא הסיבה המרכזית לכך שהציבור הרחב רוצה לצרוך (לראות או לשמוע) את היצירה. האמן המבצע הינו אף הגורם המרכזי המניע ודוחף את כל התעשייה המסחרית של היצירות בתעשיית המוסיקה, הטלוויזיה והקולנוע והחקיקה המעגנת את זכויות המבצעים צריכה לשקף מציאות חדשה זו.

סעיף 1

הגדרת "מבצע" בחוק הקיים היא רחבה ביותר וכוללת ביצוע של היצירה במשחק, בשירה, בנגינה, במחול או "בדרך אחרת". על מנת לתחום את היקף ההגנה על הזכות ולמנוע את זילותה והרחבתה למקרים שאינם ראויים להגנה, מוצע להוסיף בהגדרת "מבצע" מגבלה לפיה רק ביצוע של יצירה בדרך אמנותית יזכה להגנת החוק. תיקון זה יגשים בצורה מדויקת יותר את תכליתו של חוק זכויות מבצעים ומשדרים וימנע את הרחבת ההגנה על מקרים שאין אינטרס ציבורי להעניק להם זכויות קניין רוחני.

כמו כן, מאחר ועיקר ההפרות של זכויות המבצעים אינן נעשות באמצעות שימוש וניצול של הביצוע החי (עליו יש למבצע שליטה) אלא דווקא באמצעות טביעות ושעתוקים של הביצוע, מוצע להבהיר את החוק ולהוסיף בהגדרת "ביצוע" בחוק אף את הטביעה והשעתוק של הביצוע.

סעיף 2

לפי החוק הקיים, במקרים בהם הביצוע משודר בשידור ציבורי על ידי רשות השידור, הטלוויזיה הלימודית או גלי צה"ל, אין חובה לבקש את הסכמתו של המבצע לשידור ביצועו. לנוכח מעמדה של זכות

הקניין בישראל לאחר חקיקת חוקי היסוד אין עוד כל הצדקה חוקתית לצמצום זכות המבצע בביצועו ונסיגתה של זכות המבצע במקרים של שידור ציבורי, במיוחד כאשר אין הוראה מקבילה כזו בחוק זכות יוצרים. על כן מוצע שגם במקרים של שידור ציבורי יהיה צורך לקבל את הסכמתו של המבצע לשידור ביצועו. זאת בשים לב לכך שהאינטרסים הציבוריים בדבר הפצה של הביצוע לצורכי מחקר, לימוד, ביקורת וכדומה מוגנים במסגרת סעיף 4 לחוק, דבר היוצר איזון ראוי בין זכות המבצע לבין אינטרסים ציבוריים נוספים הראויים להגנה.

כמו כן מוצע לבטל את ההוראה בחוק אשר מחריגה שידורי משנה, וזאת על מנת ליצור קוהרנטיות ואחידות עם חוק זכות יוצרים, בו לא כלולה הוראה דומה.

בנוסף, בהתאם לחוק כנוסחו היום, לצורך שימוש בביצוע לצורכי מסחר (ובכלל זה מכירה, השאלה, השכרה, הפצה, ייבוא או החזקה של הביצוע) יש דרישה לקבל את הסכמתו של המבצע רק כאשר הטביעה או השעתוק של הביצוע נעשו ללא הסכמתו (דהיינו העתקים פיראטיים), דבר שמעקר מתוכן את תכליתה של זכות המבצעים. אין כל הצדקה עניינית לשלילת זכותו של המבצע לשלוט על פעולות המסחר המתבצעות בביצועו גם כאשר הטביעה או השעתוק של הביצוע נעשו בהסכמתו, ולכן מוצע לבטל את הסייג האמור.

מוצע להוסיף לחוק הגנה לפיה תידרש הסכמתו של המבצע גם לצורך העמדת ביצועו לרשות הציבור, זכות אשר הוכרה לגבי זכות יוצרים, במסגרת חוק זכות יוצרים משנת 2007. מטרת ההוראה היא להגן על שימושים אסורים בביצועים ברשת האינטרנט ובמדיות וטכנולוגיות מתקדמות למיניהן (כדוגמת שירות VOD (Video on demand), סלולר וכדומה). הגנה זו מבוססת על האמנות החדשות של הארגון הבינלאומי לקניין רוחני (WIPO) משנת 1996 - אמנת WCT וכן על אמנת WIPO על זכויות מפיקי תקליטים ומבצעים (WIPO Phonograms and Performances Treaty) WPPT, החלה על זכויות מבצעים. הגנה זו עוגנה כאמור לאחרונה בחוק זכות יוצרים, התשס"ח-2007, והוספתה מתבקשת אף במסגרת דיני זכויות מבצעים על מנת ליצור קוהרנטיות ואחידות בין הדינים המסדירים זכויות קניין רוחני.

סעיף 3

על מנת לצמצם, ככל הניתן, מחלוקות פרשניות באשר לשאלה האם המבצע נתן הסכמה לשימוש בביצועו, מוצע לקבוע שהסכמה כאמור תינתן בכתב, בדומה לעסקאות להעברת זכויות יוצרים.

סעיף 4

לפי החוק הקיים, זכותו של המבצע לכך שביצוע שנעשה על ידו ייקרא על שמו ויוחס אליו ("הזכות המוסרית") צומצמה ל"היקף ולמידה המקובלים לאותו עניין". מבחן זה הוא מצומצם ועלול להביא לשימוש לרעה בזכות על ידי משתמשים שונים. מוצע כי המבחן לקביעת היקפה של הזכות המוסרית בביצוע תיקבע על ידי בית המשפט על פי אמות מידה אובייקטיביות וערכיות, בהתאם לסטנדרט של סבירות, כפי שקיים בחקיקה מקבילה במדינות מערביות כגון אוסטרליה, קנדה והולנד, וכפי שנקבע במסגרת חוק זכות יוצרים.

סעיף 5

במסגרת תיקונים שהתקבלו בחוק זכויות מבצעים ומשדרים בשנת 1996, נקבע בסעיף 3א לחוק כי ארגון התמלוגים היציג הוא הגוף המוסמך לגבות תמלוגים על הצגה והשמעה של ביצוע. עם זאת, בתיקון האמור לא נקבע שעומדות לארגון תרופות אזרחיות במקרה של הפרת זכויות מבצעים. חוסר הקוהרנטיות יצר ספקות פרשניים ופסיקות סותרות בבתי המשפט באשר להיקף סמכותו של ארגון

התמלוגים היציג. הגבלת זכותו של ארגון התמלוגים היציג לפנות לערכאות משפטיות עומדת בניגוד מוחלט לתכלית שבבסיס התיקון לחוק שהקים את ארגון התמלוגים היציג, שכן היא יוצרת פיצול מלאכותי בין סמכותו של ארגון התמלוגים היציג לגביית התמלוגים, לבין הסמכות לאכוף זכות זו באמצעות הגשת תביעות, שנותרת לכאורה בידי של המבצע. לפיכך, על מנת להימנע מפסיקות סותרות בעתיד וכדי להגשים את תכלית החוק, מוצע להבהיר כי התרופות האזרחיות מוענקות גם לארגון התמלוגים היציג.

סעיף 6

תקופת ההגנה על זכות המבצעים הקבועה בחוק פחותה באופן משמעותי מתקופת ההגנה על זכות היוצרים, בלי הצדקה ממשית. תקופת ההגנה על זכות היוצרים בעולם הלכה והתארכה עם השנים ובישראל עומדת כיום על 70 שנה לאחר מותו של היוצר. לנוכח ההתפתחויות שחלו כאמור במעמדו ובחשיבותו של המבצע, מוצע להאריך את תקופת ההגנה הניתנת לזכות המבצעים ולהשוות אותה לתקופת ההגנה הקבועה בחוק לזכות היוצרים.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ז בחשוון התשע"ד – 21.10.13